

Lag

om ändring av lagen om utkomststöd

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om utkomststöd (1412/1997) 2 a §, 7 a § 2 mom., 7 b § 1 mom., 9 § 1 och 2 mom., 10 och 10 a §, 11 § 2 mom. 1 och 5 punkten, 11 § 3 mom., 13 § 1 och 3 mom., 16 § 2 mom., 18 a § 2 och 3 mom., 18 b och 18 h §, 27 § 1 mom. samt 27 f § 1 mom.,

av dem 2 a § och 11 § 2 mom. 5 punkten sådana de lyder i lag 411/2023, den finska språkdräkten i 7 a § 2 mom. sådan den lyder i lag 1242/2023, den svenska språkdräkten i 7 a § 2 mom. sådan den lyder i lag 847/2024, 7 b § 1 mom., 10 a §, 11 § 3 mom., 13 § 1 och 3 mom., 18 b och 18 h §, 27 § 1 mom. och 27 f § 1 mom. sådana de lyder i lag 1023/2022, 9 § 1 mom. sådant det lyder delvis ändrat i lag 1317/2018, 9 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1220/2019, 10 § sådan den lyder i lagarna 1023/2022, 411/2023 och 1106/2024, 11 § 2 mom. 1 punkten sådan den lyder i lag 49/2005 samt 18 a § 2 och 3 mom. sådana de lyder i lag 738/2023, samt

fogas till lagen en ny 2 b §, till lagen en ny 17 a §, i stället för den 17 a § som upphävts genom lag 1107/2016, till 18 a §, sådan den lyder i lagarna 1023/2022 och 738/2023, ett nytt 4 mom. samt till lagen nya 18 i och 18 j § som följer:

2 a §

Skyldighet att anmäla sig som arbetsökande

En person som har fyllt 18 år, som ansöker om utkomststöd och som inte uppnått den ålder som berättigar till ålderspension enligt 10 § 1 mom. i folkpensionslagen (568/2007), eller en person som är 17 år gammal och som har fullgjort sin läroplikt, är skyldig att anmäla sig som arbetsökande som söker heltidsarbete och hålla sin jobbsökning i kraft på det sätt som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice (380/2023), om inte personen

- 1) arbetar som löntagare i arbete där antalet arbetstimmar är minst 30 timmar per vecka,
- 2) får den utkomst som oundgängligen behövs genom sysselsättning som företagare eller i eget arbete,
- 3) studerar på heltid och får en primär förmån som är avsedd att trygga utkomsten under studierna,
- 4) är en sådan person som avses i 3 kap. 3 § 1 mom. eller 4 § 2 mom. 1—6 punkten i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002),
- 5) på grund av anstaltsvård är förhindrad att ta emot arbete,
- 6) vårdar hemma ett barn som är under tre år och för det får sådant stöd för hemvård som avses i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996),
- 7) arbetar som en sådan familjevårdare som avses i familjevårdslagen (263/2015) så att den vård som uppdragsavtalet om familjevård avser binder personen för minst 4 timmar per dag,
- 8) är en sådan närståendevårdare som avses i lagen om stöd för närståendevård (937/2005) så att den vård som avtalet om närståendevård avser binder personen för minst 4 timmar per dag,
- 9) fullgör värnplikt eller civiltjänst, eller
- 10) på grund av någon annan godtagbar och med i 1—9 punkten nämnda orsaker jämförbar orsak är förhindrad att ta emot arbete.

Om en person som ansöker om utkomststöd inte anmäler sig vid arbetskraftsmyndigheten som arbetsökande som söker heltidsarbete och inte håller sin jobbsökning i kraft, sänks utkomststödet grunddel för personens del med iakttagande av bestämmelserna i 10 §.

Från det krav som gäller antalet arbetstimmar per vecka som avses i 1 mom. 1 punkten kan avvikelser göras i fråga om lärare, arbetstagare som utför hemarbete, konstnärer och personer som utför skapande eller framställande arbete och andra som arbetar inom branscher där regleringen av arbetstiden avviker från det normala. Hur kravet som gäller antalet arbetstimmar har uppfyllts bestäms då genom att det på grundval av arbetsinkomsterna eller arbetstiden anges om verksamheten är väsentlig. När det gäller arbetstagare som utför hemarbete, konstnärer och personer som utför skapande eller framställande arbete förutsätter en avvikelse från kravet som gäller antalet arbetstimmar i 1 mom. 1 punkten att arbetstiden inte utgör en grund för lönen. Närmare bestämmelser om de förutsättningar under vilka avvikelser kan göras från det krav som gäller antalet arbetstimmar i 1 mom. 1 punkten utfärdas genom förordning av statsrådet.

Trots vad som föreskrivs i 1 mom. är en studerande som avses i 1 mom. 3 punkten och som studerar för att avlägga sin första examen som ger yrkesfärdigheter ändå inte skyldig att anmäla sig som arbetslös arbetssökande vid Arbetskraftsmyndigheten innan tre månader har förflutit från det att den primära förmån som är avsedd att trygga den studerandes utkomst under studierna upphört. Den period på tre månader som avses här kan förlängas med en ny tidsfrist på tre månader om den studerande presenterar tillräcklig utredning om att studierna framskrider under tidsfristen och att det är möjligt att slutföra studierna inom ett år från det att den primära förmånen upphört. Tidsfristen kan förlängas sammanlagt för högst ett år.

Trots vad som föreskrivs i 1—4 mom. förutsätts det inte i fråga om skyldigheten att anmäla sig som arbetssökande att en arbetssökande som får invalidpension i form av delpension söker heltidsarbete.

2 b §

Skyldighet att ansöka om primär förmån

Den som ansöker om utkomststöd är skyldig att ansöka om en sådan i förhållande till utkomststödet primär förmån som betalas under tiden för studier, arbetslöshet, sjukdom, rehabilitering, arbetsoförmåga och ålderdom eller på basis av ett barns födelse, vid förlust av en försörjare eller vid behov av stöd för boende och som personen kan antas vara berättigad till.

Om den som ansöker om utkomststöd inte ansöker om en förmån som avses i 1 mom., sänks utkomststödet grunddel för personens del med iakttagande av bestämmelserna i 10 §.

7 a §

Boendeutgifter

Bestämmelser om det behövliga beloppet av sökandens boendeutgifter som avses i 1 mom. 1—3 punkten utfärdas genom förordning av statsrådet. Boendeutgifterna fastställs på grundval av den ort där bostaden är belägen och familjens storlek. Boendeutgifterna grundar sig upp till en familjestorlek på fyra personer på de genomsnittliga boendeutgifterna som grundar sig på 60-percentilen för mottagarna av utkomststöd samt mottagarna av allmänt bostadsbidrag enligt lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014). Då beaktas de genomsnittliga boendeutgifterna endast för de mottagare som inte har någon särskild grund för att bo i bostaden. Genom förordning av statsrådet justeras boendeutgifterna minst en gång per år på ett sätt som motsvarar förändringen i de genomsnittliga boendeutgifterna för mottagarna av utkomststöd och mottagarna av allmänt bostadsbidrag, förutsatt att förändringen är minst tre procent. Det fastställda beloppet av boendeutgifterna höjs eller sänks dock med högst fem procent per år. Av särskilda skäl som föreligger i kommunen kan dock beloppet av boendeutgifterna höjas med mer än fem procent och högst med 10 procent per år. Från och med den femte

familjemedlemmen kan boendeutgifterna fastställas som ett enda tal som baserar sig på antalet extra personer.

7 b §

Hälso- och sjukvårdsutgifter och övriga utgifter

Som övriga grundutgifter beaktas till behövtligt belopp andra nödvändiga hälso- och sjukvårdsutgifter än de som ingår i grunddelen. Folkpensionsanstalten kan vid bedömningen av en utgifts behövtliga belopp och növtvändighet ta i beaktande allmänt godkänd vårdpraxis och forskningsbevis samt kostnadseffektiviteten hos nya eller särskilt dyra läkemedelspreparat.

9 §

Grunddelens storlek

Utkomststödets grunddel per månad är

- 1) för ensamstående 449,86 euro,
- 2) för andra personer över 18 år än de som avses i 1 punkten 86 procent av grunddelen enligt 1 punkten, om inte 3 punkten föranleder annat,
- 3) för personer som fyllt 18 år och som bor tillsammans med sina föräldrar 73 procent av grunddelen enligt 1 punkten,
- 4) för barn mellan 10 och 17 år 72,2 procent av grunddelen enligt 1 punkten, samt
- 5) för barn under 10 år 65 procent av grunddelen enligt 1 punkten.

Grunddelen enligt 1 mom. 1 punkten tillkommer även en förälder som bor tillsammans med sitt barn som fyllt 18 år och varken är gift eller bor under äktenskapsliknande förhållanden enligt 3 § 1 mom. Till en ensamförsörjare betalas grunddelen för en ensamstående förhöjd med 15 procent.

10 §

Sänkt grunddel

Grunddelens belopp sänks med 20 procent för en person vars behov av utkomststöd föranleds av att

1) personen har förfarit arbetskraftspolitiskt klandervärt så att personen inte med stöd av 2 kap. 13 eller 14 § eller 2 a kap. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa är berättigad till arbetslöshetsförmån för viss tid eller tills vidare,

2) en invandrare som avses i lagen om främjande av integration (681/2023) och som inte är skyldig att anmäla sig som arbetssökande vid arbetskraftsmyndigheten enligt 2 a § i denna lag, utan grundad anledning har vägrat delta i utarbetandet av en integrationsplan eller i sysselsättningsfrämjande åtgärder som avtalats specificerat i integrationsplanen eller om invandraren genom sin försummelse har föranlett att ingen integrationsplan har kunnat utarbetas.

Om grunddelens belopp redan sänkts med 20 procent en månad och förutsättningarna för en sänkning av grunddelen föreligger även under följande månad, fortsätter sänkningen av grunddelen med 40 procent så länge förutsättningarna för en sänkning av grunddelen uppfylls.

Om en persons arbetslöshetsförmån av de orsaker som avses i 1 mom. 1 punkten har avbrutits för högst en kalendermånad, sänks utkomststödets grunddel för en månad. Om en persons

arbetslöshetsförmån av de orsaker som avses i 1 mom. 1 punkten har avbrutits för längre tid än en månad, sänks utkomststödets grunddel för så många månader som avbrottet i arbetslöshetsförmånen varar, beräknat i hela kalendermånader.

I situationer där arbetslöshetsförmån tills vidare inte betalas av de orsaker som avses i 1 mom. 1 punkten, fortsätter sänkningen av utkomststödets grunddel sex månader. Sänkningen av grunddelen upphör dock tidigare, om personens rätt till arbetslöshetsförmåner återställs tidigare eller om personen inte längre ska betraktas som arbetslös, men varar ändå minst två månader.

Om grunddelen sänks på grund av orsaker som avses i 1 mom. 2 punkten kan sänkningen vara högst två månader åt gången räknat från vägran eller försummelsen.

Grunddelens belopp sänks med 50 procent för en person vars behov av utkomststöd föranleds av att personen

1) som fyllt 18 år trots uppmaning inte inom en tidsfrist på en månad har ansökt om en sådan primär förmån som avses i 2 b § och som personen med beaktande av livssituationen och omständigheterna sannolikt kan antas ha rätt till,

2) som enligt 2 a § är skyldig att anmäla sig som arbetssökande trots uppmaning inte inom en tidsfrist på en månad har anmält sig som arbetssökande.

Sänkningen av grunddelen med 50 procent fortsätter så länge

1) personen inte har ansökt om en sådan primär förmån som avses i 6 mom. 1 punkten,

2) personen inte har anmält sig på det sätt som avses i 6 mom. 2 punkten.

Trots vad som föreskrivs i 1—7 mom. kan sänkningen av grunddelen endast göras om den inte äventyrar den utkomst som oundgängligen behövs för att trygga ett människovärdigt liv och om sänkningen inte heller i övrigt kan anses oskälig. Sänkningen av grunddelen grundar sig på individuell prövning. Bestämmelser om skyldigheten för en anställd hos Folkpensionsanstalten att kontakta socialvården för bedömning av stödbehovet finns i 35 § i socialvårdslagen (1301/2014).

10 a §

Förfarande för sänkning av grunddelen

Innan grunddelen sänks i en situation som avses i 10 § 6 mom. ska Folkpensionsanstalten vid behov anvisa och handleda klienten att anmäla sig som arbetslös arbetssökande, hålla jobbsökningen i kraft och ansöka om en primär förmån enligt 2 b §.

Innan grunddelen sänks ska klienten ges tillfälle att presentera utredning om skälen till att grunddelen inte ska sänkas eller till att sänkningen är oskälig. När sänkningen av grunddelen fortsätter på samma grunder och med samma belopp som grunddelen har sänkts föregående månad, ska klienten särskilt ges tillfälle att presentera ny utredning endast om det av ansökan eller annars framkommer skäl på basis av vilka det kan anses nödvändigt att höra klienten på nytt.

Folkpensionsanstalten avgör huruvida grunddelen ska sänkas. Folkpensionsanstalten beslutar om sänkning av grunddelen för en månad åt gången. Folkpensionsanstalten kan begära ett utlåtande av välfärdsområdets socialvård om de faktorer som inverkar på sänkningen av grunddelen. Sökanden ska på förhand informeras om att utlåtande begärs.

11 §

Inkomster som skall beaktas

Som inkomster beaktas dock inte

1) förvärvsinkomster och understöd som ska anses som ringa för en person som är under 18 år,

5) kostnadsersättning enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa och lagen om ordnande av arbetskraftsservice och ersättning för uppehälle enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005),

Utöver det som föreskrivs i 2 mom. ska för en inkomsttagare som är under 18 år inte beaktas 150 euro per månad av förvärvsinkomster.

13 §

Tiden för vilken utkomststöd fastställs och beräkning

Utkomststödet fastställs per månad. Utkomststöd kan vid behov beviljas, utbetalas och avslås för kortare eller längre tid än en månad.

Då de utgifter enligt 7 och 7 a—c § som utgör grund för utkomststödet samt inkomsterna enligt 11 § och tillgångarna enligt 12 § räknas ut, beaktas utgifterna, inkomsterna och tillgångarna för den tidsperiod för vilken utkomststödet fastställs. Inkomst som erhållits den sista bankdagen i månaden beaktas dock som inkomst i beräkningen för följande månad, med undantag för situationer där det övergår till periodisering av arbetslöshetsförmånen. Inkomsterna kan dock delas upp i poster som beaktas under flera sådana tidsperioder för vilka utkomststöd fastställs, om det är skäligt med beaktande av inkomstens engångsnatur eller grunden för inkomsten eller dess användningsändamål.

16 §

Utbetalning av utkomststöd

Utkomststödet kan av särskilda skäl betalas till sökandens familjemedlem eller till den som sörjer för stödtagaren för att användas för stödtagarens uppehälle eller annars användas för betalning av utgifter för stödtagarens uppehälle. Det grundläggande utkomststödet andel av hyran för bostaden betalas dock alltid direkt till hyresvärden, om hyresgarantin för bostaden har beviljats som en del av det grundläggande utkomststöd som Folkpensionsanstalten beviljat.

17 a §

Indragning av utkomststöd

När rätten till utkomststöd upphör helt och hållet dras utkomststödet in från och med

- 1) följande obetalda post, när stödtagaren har flyttat utomlands,
- 2) följande obetalda post, när stödtagaren har avlidit,
- 3) den begärda tidpunkten, när stödtagaren begär att stödet ska dras in,
- 4) följande obetalda post, när stödtagaren har börjat arbeta och rätten till utkomststöd inte längre föreligger, eller
- 5) följande obetalda post, när stödtagaren på grund av någon annan motsvarande orsak än de som avses i 1—4 punkten inte längre har rätt till utkomststöd.

3 a kap.

Utlämnande av uppgifter mellan myndigheter

18 a §

Folkpensionsanstaltens rätt till information och skyldighet att lämna ut uppgifter

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna rätt att på begäran avgiftsfritt av statliga och kommunala myndigheter samt andra offentligrättsliga samfund, Pensionsskyddscentralen, pensionsstiftelser och andra pensionsanstalter, försäkringsanstalter och utbildningsanordnare få sådana uppgifter om den som ansökt om eller får utkomststöd som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett utkomststödsärende som handläggs vid Folkpensionsanstalten.

Vad som i 63 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023), nedan *kunduppgiftslagen*, föreskrivs om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter oberoende av klientens samtycke gäller också de nödvändiga uppgifter som Folkpensionsanstalten får i samband med skötseln av sina utkomststödsuppgifter.

Folkpensionsanstalten har trots sekretessbestämmelserna rätt att på begäran avgiftsfritt av penninginstitut få sådana uppgifter om den som ansöker om eller får utkomststöd som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett utkomststödsärende, om tillräckliga uppgifter och utredningar annars inte kan fås och om det finns grundad anledning att misstänka att den som ansökt om eller får utkomststöd har lämnat otillräckliga eller otillförlitliga uppgifter. Begäran om att få uppgifterna ska framställas skriftligen. Innan begäran framställs ska sökanden eller mottagaren underrättas om detta.

18 b §

Uppgifter som välfärdsområdet lämnar ut till Folkpensionsanstalten på eget initiativ

Välfärdsområdet kan lämna Folkpensionsanstalten de uppgifter som ingår i socialvårdens utlåtande som avses i 15 §.

Välfärdsområdet kan lämna Folkpensionsanstalten uppgifter om beslut om kompletterande eller förebyggande utkomststöd för klienten, om det bedömer att detta är av betydelse för avgörandet av klientens följande ärende som gäller grundläggande utkomststöd.

18 h §

Folkpensionsanstaltens skyldighet att på eget initiativ lämna ut uppgifter till välfärdsområdet

Folkpensionsanstalten ska på eget initiativ trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller utlämnande av uppgifter i de situationer som avses i 14, 14 c och 14 e § lämna välfärdsområdet uppgifter om handläggningen av ansökan om utkomststöd.

18 i §

Socialvårdsmyndighetens rätt att få uppgifter av penninginstitut

Socialvårdsmyndigheten har trots sekretessbestämmelserna rätt att på begäran avgiftsfritt av penninginstitut få sådana uppgifter om den som ansöker om eller får utkomststöd som är

nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett utkomststödsärende, om tillräckliga uppgifter och utredningar annars inte kan fås och om det finns grundad anledning att misstänka att den som ansökt om eller får utkomststöd har lämnat otillräckliga eller otillförlitliga uppgifter. Begäran om att få uppgifterna ska framställas skriftligen. Innan begäran framställs ska sökanden eller mottagaren underrättas om detta.

18 j §

Arbetslöshetskassans skyldighet att lämna ut uppgifter

Arbetslöshetskassan har trots sekretessbestämmelserna skyldighet att på begäran av Folkpensionsanstalten och en socialvårdsmyndighet i landskapet Åland lämna de uppgifter som är nödvändiga för behandlingen och avgörandet av ett utkomststödsärende som handläggs vid de myndigheterna.

27 §

Personkrets som omfattas av tillämpningsområdet

Utkomststöd beviljas en sökande eller familj som vistas stadigvarande i Finland. Vistelsens faktiska karaktär ska utredas individuellt för varje sökande. Om ett krav för vistelsen är att en myndig person har uppehållstillstånd, ska uppehållstillståndet vara i kraft. Kravet på uppehållstillstånd enligt denna lag uppfylls dock redan då tillståndsansökan gjorts anhängig, om uppehållstillstånd har sökts i Finland. Rätt till utkomststöd enligt detta moment föreligger inte, om personen har fått ett verkställbart beslut om avlägsnande ur landet.

27 f §

Kommunens finansieringsandel av kostnaderna för det grundläggande utkomststödet

Kommunens finansieringsandel av kostnaderna för det grundläggande utkomststödet är 50 procent. Kommunens finansieringsandel är dock 100 procent, om den sökande är 18—24 år och det i familjen endast finns personer i åldern 18—24 år. Vid utbetalningen av grundläggande utkomststöd ska Folkpensionsanstalten rikta kostnaderna till den kommun inom vilken sökanden eller familjen stadigvarande vistas.

Denna lag träder i kraft den 1 februari 2026. Lagens 7 a § träder dock i kraft först den 1 december 2026 och 27 f § den 1 januari 2027.

På en ansökan om utkomststöd som gäller tiden före den 1 mars 2026 tillämpas de bestämmelser i 7 b, 9 och 11 § samt 13 § 3 mom. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

På en ansökan om utkomststöd som gäller tiden före den 1 januari 2027 tillämpas de bestämmelser i 7 a § som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

På en sänkning av grunddelen på grund av en persons arbetskraftspolitiskt klandervärda förfarande som ägt rum före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

På vårdarvode som avses i 5 § i lagen om stöd för närståendevård (937/2005) eller 16 § i familjevårdslagen (263/2015) tillämpas till utgången av 2027 de bestämmelser i 11 § 3 mom. som gällde vid ikraftträdandet av denna lag.

Helsingfors den 16 januari 2026

Republikens President

Alexander Stubb

Minister för social trygghet Sanni Grahn-Laasonen